

גמרא סדורה

מסכת

בבא מציעא

פרק י' - "הַבֵּית וְהַעֲלִיָּה"

לימוד פרק זה לע"נ
סבי ר' אהרן בן צבי ווינט
ט' טבת תשנ"ט

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמינ!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

י"ז טבת תשע"ז

מסכת בבא מציעא פרק י' - "הבית והעלייה"

1. קטז, ב

כ"ז

מתני'

הבית והעלייה של שנים. כגון שני אחים שחלקו אחד נטל בית ואחד נטל עלייה שעל גביו והאבנים של חומת הבית מן תקרת הבית התחתונה שהיא קרקעיתה של עלייה ולמעלה של עליון והימנה ולמטה של תחתון:

שניהם חולקים. הכל לפי הגבוה שהאחד הוא גבוה מחבירו ואבניו ועפרו מרובה משל חבירו חולקים לפי שאין ניכר איזו אבנים של עליון ואיזו אבנים של תחתון:

רואים אלו אבנים ראיות להשתבר. אם יש אבנים שברות של לבינים זה אומר שלימות שלי וזה אומר שלימות שלי רואין אלו אבנים ראיות להשתבר אם של עליון אם של תחתון והכל לפי המפולת שאם נחטב הבית מיסודו ונפל תחתיו החומה במקומה יש לדעת שהתחתונות נשברו ולכך נפלה הבית ואם נחטב הכותל להלן כמקל שהיה עומד זקוף ונפל שהעליונות של כותל נפלו להלן ממנו הרבה אז העליונות נשברו שנפלו מגובה רב והתחתונות שלימות שנפלו ממקום נמוך:

מקצת אבניו. והן שלימות: **ועולות לו מן החשבון.** שחבירו יקח אחרות כנגדן ובגמרא מפרש מאי יטול כנגדן שלימות או שברות:

גמ'

מכלל דאיכא למיקם עליה. דמפולת זו היאך נפלה: **אי בחבטא נפלה.** ותתאה איתבור כדפרישית:

אי בחבטא נפול. כחבטת מקל ועלייתא איתבור:

אי הכי. דאיכא למיקם עליהו: **רישא אמאי תנא חולקין.** יטול העליון הרחוקות אם בחבטא נפול ואם בחבטא נפול יטול העליונות הן שלימות והן שברות:

לא קפדי אהדדי. למיקני רשותא ידיה דאפקורי מפקר ליה כל חד רשותיה לגבי חבריה להניח שם חפציו הלכך כי נמי יתבן ברשות דחד מיניהו לא הוי אידך מוציא דברשותא דהאי נמי יתבי דהא לא קפיד עליה מלאושליה דוכתא:

משנה

הבית והעלייה של שנים, שנפלו - שניהם חולקין: בעצים ובאבנים, ובעפר.

ורואין אלו אבנים העשויות להשתבר. אם היה אחד מהן מנייר מקצת אבניו - נוטלן, ועולות לו מן החשבון.

גמרא

מ'קתני: "ורואין" - מ'קלל דאיכא למיקם עלייהו,

אי בחבטא נפיל,

אי בחבטא נפיל,

אי הכי, רישא אמאי חולקים!?

נחזי, אי בחבטא נפיל - עלייתא איתבור³⁵⁶,

אי בחבטא נפיל - תתייתא איתבור!

לא צריכא דנפיל בליליא.

ולחזינהו בצפרא!

דפנינהו.

ולחזי מאן פנינהו ולשייליה!

דפנינהו בני רשות הרבים ואזלו לעלמא.

ולחזי ברשות דמאן יתבן, וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה!

לא צריכא דיתבן בחצר דתרווייהו.

אי נמי, ברשות הרבים.

ואיבעית אימא:

שותפים בכי האי גוונא לא קפדי אהדדי.

³⁵⁶ ישנן גירסאות שאינן גורסות מילים אלו כגון כתי"י מינכן, וכך גם משמע מרש"י.

2. קטז, ב

"אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו - נוטלו, ועולות לו מן החשבון."

רפ"י

דאמר איני יודע. ברי ושמא ברי
 עדיף:
חייב לשלם. דברי עדיף:
פטור מלשלם. אוקי ממונא
 בחזקת מריה וצריך לישבע
 שאינו יודע:
עסק שבועה וכו'. והכא נמי כיון
 דמודה במקצת ואמר איני יודע
 במקצת דחייב שבועה
 דאורייתא משום הודאה
 במקצת:

והלה, מה טוען?
 אי דקאמר: אין - פשיטא!
 ואי לא אמר: 'אין' - למה נוטל!

אלא, דאמר ליה: איני יודע,

לימא תהוי תיבתא דרב נחמן,
 דאיתמר:
 "מנה לי בידך,
 והלה אומר: איני יודע.
 רב הונא ורב יהודה אמרי: חייב.
 רב נחמן ורבי יוחנן אמרי: פטור!"

כדאמר רב נחמן:
 כגון שיש עסק שבועה ביניהן.

הכא נמי, כגון שיש עסק שבועה ביניהן.

היכי דמי "עסק שבועה"?

כדרכא,
 דאמר רבא:
 מנה לי בידך,
 והלה אומר: אין לך בידי אלא חמשים, והשאר איני יודע.
 מתוך שאינו יכול לישבע - ישלם.

3. קטז, ב

["אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו - נוטלן.] ועולות לו מן החשבון."

רש"י

לחשבון שבורות. (שכנגדן) נוטל שבורות כנגדן וזה יטול את אלו לפי החשבון:

לחשבון שלימות. (שכנגדן) אף הוא יטול שלימות כנגדן:

למלבנא רווחא. יש לבינים העשויות כמלבן שהוא רחב מחבירו:

א"נ לטינא דמעבדא. יש טיט שעושין ממנו לבינים שמעובד ומגובל יפה מחבירו: מתניי הבית והעלייה: ונפחתה העלייה גרס ולא גרס הכא של שנים דהא בשוכר קאי כדאמר בגמרא:

סבר רבא למימר לפי חשבון שבורות.
אלמא פין דאמר: "איני יודע" - ריע טפי.

אמר ליה אביי:

אדרבה, הא ריע טפי!

מדהני ידע, טפי לא ידע תו לית ליה,

ואידך כולהו דהיאך גינהו!

אלא אמר אביי:

לפי חשבון שלימות.

אי הכי מאי קמהני ליה?

למלבנא רווחא.

אי נמי, טינא דמעבדא.

4. קטז, ב

רז"י

ואין בעל הבית משכיר מעזיבה. טיח של טיט שנותנין על התקרה שקורין אשטרי"ך ודומה לו במקרא ויעזבו (את) ירושלים בספר עזרא (נחמיה ג') ובגמרא מפרש פלוגתייהו:

גמ'

אבל בארבעה לא. שאינו מחוסר אלא מקום הנחת כלי אחד וכנגדו יתן כלי אחר כגון תיבה או עריבה למטה וכשירצה להשתמש בו ישתמש:

חציו למטה. כלומר מקצת תשמישו למטה ומקצת תשמישו למעלה:

בארבעה. כיון שנפחתה בארבעה יורד ודר בבית לגמרי ולא כפינן ליה לדור חציו למעלה וחציו למטה:

אזדא. מזלו גרם לו:

לוגר לו אחריתי. אם יש לו ולמה אנו כופין את המשכיר לקולטו עמו בבית:

כי סלקא. בעודה קיימת:

וכי נחתא. אם תפחות נחית בהדה גור בבית:

דשעביד הבית לגבי עלייה. דאי לא שעבדו למה ליה למימר שעל גבי בית זה והא קא חזי ליה דעלייה זו קאמר ליה:

דלית. גפן מודלית שקורין פליד"א:

פרסקא. אילן שפירותיו אפרסקין:

משנה

הבית והעלייה,

נפחתה העלייה, ואין בעל הבית רוצה לתקן - הרי בעל העלייה יורד ודר למטה, עד שיתקן לו את העלייה.

רבי יוסי אומר:

התחתון - נותן את התקרה,

והעליון - את המעזיבה.

גמרא

"נפחתה" - בכמה?

רב אומר:

ברובה.

ושמואל אומר:

בארבעה.

"רב אומר: ברובה" - אבל בארבעה לא, אדם דר חציו למטה וחציו למעלה.

"ושמואל אומר: בארבעה" - אין אדם דר חציו למטה וחציו למעלה.

היכי דמי?

אי דאמר: "עלייה זו" - אזדא!

אלא דאמר ליה: "עלייה" סתם - לוגר ליה אחריתי!

אמר רבא:

לא צריכא דאמר ליה: עלייה זו שאני משכיר לך, כי סלקא סליק בהדה, וכי נחית חות בהדה."

אי הכי, מאי למימרא!

אלא אמר רב אשי:

דאמר ליה: "עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך",

דקא שעביד בית לעלייה.

וכי קא דאמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק:

מעשה באחד שאמר לחבירו: "דלית שעל גבי פרסק זה אני מוכר לך", ונעקר הפרסק. ובא מעשה לפני רבי חייא ואמר: חייב אתה להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימא.

5. קטז, ב - קיז, א

כ"ז

לבדו הוא דר. ובעל הבית יוצא מביתו בעל כרחו: דרך גגין. לעלות מבחוץ דרך סולם הקבוע לכניסת פתח העלייה ויכנס לעלייה הנפחת ומשם ירד לבית בסולם: עלייה קבילת עילואי. לעלות דרך סולם וליכנס לפתח ולדור למעלה אבל טורח של עלייה וירידה לא קבילת עלי: שתי עליות זו על גב זו מהו. והגמרא מפרש לבעיא ואזיל: איפחית עלייה עליונה. והוא שכר העליונה פשוט לי דדר בתחתונה דכ"ש דהא עדיפא ליה: אלא איפחית תחתונה. והוא שכר את התחתונה מהו דנידחיה משכיר אצל העליונה או נכוף את המשכיר וידור עמו בבית: חדא עלייה. מעלה:

בעי רבי אבא בר ממל:

ק"ז, א כשהוא דר, לבדו הוא דר כדמעיקרא,

או דלמא: שניהם דרין,

דאמר ליה: אדעתא לאפקינן לא אגרי לך.

אם תמצא לומר: שניהם דרין בו,

כשהוא משתמש - דרך פתחים משתמש, או דרך גגין הוא משתמש?

מי אמר כדמעיקרא, מה מעיקרא דרך גגין, השתא נמי דרך גגין.

או דלמא:

מצי אמר ליה: עלייה קבילי עלאי, עלייה וירידה לא קבילי עלאי.

אם תמצא לומר: מצי אמר ליה "עלייה וירידה לא קבילי עלאי" - שתי עליות זו על גב זו מהו?

איפחית עליונה - נחית ודר בתחתונה,

איפחית תחתונה - מהו למיסלק לגמרי בעליונה?

מי אמרינן דאמר ליה: שם עלייה קבילת עלך.

או דלמא:

חד עלייה - קביל עליה,

שתי עליות - לא קביל עליה?

תיקו.

6. קיז, א

"רבי יוסי אומר: התחתון נותן את התקרה והעליון - את המעזיבה."

מאי "תקרה"?

רבי יוסי בר חנינא אומר:
קינים וסנאין.

וסטיני אומר רבי שמעון בן לקיש:
לוחים.

ולא פליגי,
מר - כי אתריה,
ומר - כי אתריה.

רש"י

קינים וסנאים. מעשה תקרה
כעין מחצלות שקורין קלידי"ש:
וסטיני אומר ריש לקיש. שם
חכם תלמידו של ריש לקיש:
לוחין. פלנק"ש בלעז מנסרים
של ארז:

7. קיז, א

רפ"י

איפחית מעזיבה. והתקרה קיימת אלא שהמים שותתין ויורדין דרך הפחיתים הוה ולא שוכר ומשכיר הוה אלא בית של זה והעלייה של זה:

ויוסף הורד. תרגומו איתחת רבי חייא ב"ר יוסי אמר תחתון וכו':

בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן. דמתניתין דסי"ד דהא דקאמר רבי יוסי העליון נותן את המעזיבה כדי שלא יזיקו מימיו את התחתון הוא דקסבר על המזיק להרחיק את עצמו והתחתון נותן תקרה שהרי השכיר לו מקום לגור ותנא קמא סבר על הניזק להרחיק את עצמו הלכך מעזיבה נמי על התחתון לעכב המים שלא ירדו עליו:

ותיסברא דרבי יוסי ורבנן. דהכא בהיזיקא דתחתון פליגי ומעזיבה זו לעכב המים ובשביל נזקי התחתון:

איפכא שמעינן להו. דרבי יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו: **מן הבור.** שהשרשין מתפשטין ונוקבין בכותלי הבור ומחלידין את הקרקע והכתלים נופלים:

חרוב ושקמה. יש להן שרשין יתירין וארוכין משאר אילנות: **בין מלמעלה.** בין שהאילן נמוך מן הבור שקרקעית הבור למעלה משרשי האילן שהאילן נטוע בבקעה והבור בהר והתם מפרש מפני שמחלידין את הקרקע ומעלין עפר ומקלקלין קרקעיתו של בור: **מן הצד.** ששניהם בקרקע השוה: **ונותן דמים.** בעל הבור לבעל האילן:

אלא אי איכא למימר דפליגי. אם יש תלות בפלוגתא דהנך אמוראי דלעיל בפלוגתא דתנאי:

בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן דהתם הוה דפליגי. מ"ד על העליון לתקן כרבנן ומ"ד על התחתון כרבי יוסי: **בחזוקי תקרה.** וכשאין התחתון צועק שאינו חש למימיו אלא העליון צועק ואומר כשאני דורך על הנסרים הם מנענעים ואני דואג שמא תהפך אחד מהן תחתי או תשמט מן הקורה ואפול:

חזוקי תקרה הוה. מאחר שהוא טח בטיט אין הנסרים נדין ממקומן: **אשווי גומות הוה.** דחזוקי תקרה סגי ליה ביתדות שקורין קבליי"ש בלעז:

איני והאמר רב אשי וכו'. אדרבי חייא בר יוסי פריך דאמר על התחתון לתקן ואוקימנא כרבי יוסי והא מודה רבי יוסי בגירי דיליה אע"ג דאמר על הניזק להרחיק את עצמו ה"מ היכי דלאו אדם עצמו מזיקו כגון אילן ובור שבשעת נטיעתו אינו מזיקו אלא השרשים גדילין ומתפשטין מאליהן לאחר זמן אבל היכא דאדם עצמו מזיקו וזורק בו חציו כי הכא ששופך המים על ראשו מודה הוא דלא גרמא דניזקין הוה דתיפטר אלא מזיק ממש הוא ואדם מועד לעולם ער וישן שוגג ומזיד:

דפסקי והדר נפלי. לא היתה מקום רחיצת ידים של עליון על מקום נזקי תחתון אלא במקום אחר משם הן נמשכין עד שנופלים במקום שמזיקין:

הנהו בי תרי דהוו ד"רי, חד עילאי, וחד תתאי.

איפחית מעזיבה,

כי משי מיא עילאי אזלי ומזקי לתתאי. מי מתקון?

רבי חייא בר אבא אמר: העליון מתקון.

ורבי אלעי משום רבי חייא ברבי יוסי אמר: התחתון מתקון.

וסימון: "יוסף הורד מצדקה" (בראשית לט, א).

לימא רבי חייא בר אבא ורבי אלעי בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן קמיפלגי?

למאן דאמר: "העליון מתקון" קסבר: על המזיק להרחיק את עצמו מן הניזק. ומאן דאמר: "תחתון מתקון" קסבר: על הניזק להרחיק את עצמו מן המזיק.

ותיסברא רבי יוסי ורבנן לענין נזקין פליגי?! והא איפכא שמעינן להו, דתנן:

"מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וקמח אמה, ובחרוב ובשקמה - חמשים אמה, בין מלמעלה, בין מן הצד. אם הבור קדם - קוצץ ונותן דמים. אם האילן קדם - לא יקוצץ.

ספק זה קדם, ספק זה קדם - לא יקוצץ. רבי יוסי אומר:

אף על פי שהבור קודמת לאילן - לא יקוצץ, וזה חופר בתוך שלו, וזה נוטע בתוך שלו" (בבא בתרא כה:).

אלמא: רבי יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו, ורבנן סברי על המזיק להרחיק את עצמו!

אלא, אי איכא למימר פליגי, בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן דהתם קמיפלגי.

ורבי יוסי ורבנן דהכא, במאי פליגי?

בחזוק תקרה קמיפלגי.

רבנן סברי: מעזיבה אחזוקי תקרה הוה,

ואחזוקי תקרה על התחתון, כפי לאחזוקי.

ורבי יוסי סבר: מעזיבה אשוויי גומות הוה,

ואשוויי גומות על העליון לאשוויי.

איני?!

והאמר רב אשי:

כי הוינא בי רב קהנא,

הוה אמרינן: מודה רבי יוסי בגירי דיליה!

דפסקי מיא, והדר נפלי.

8. קיז, א-ב

רפ"י

משנה

הבית והעלייה של שנים שנפלו, אָמַר בעל העלייה לבעל הבית לבנות, והוא אינו רוצה לבנות - הרי בעל העלייה בונה את הבית ודר בתוכה, עד שיתן לו את יציאותיו.

רבי יהודה אומר:

אף זה, דר בתוך של חבירו,

צריך להעלות לו שכר.

אלא, בעל העלייה בונה את הבית, ואת העלייה,

מקרה את העליונה, ויושב בבית,

עד שיתן לו את יציאותיו.

קיז, גמרא

אמר רבי יוחנן:

בשלישה מקומות שנה לנו רבי יהודה: אסור לאדם שיהנה מממון חבירו.

תדא - הא דתנן.

איך מה היא?

דתנן:

"הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור,

שחור וצבעו אדום,

רבי מאיר אומר:

נותן לו דמי צמרו.

רבי יהודה אומר:

אם השבח יותר על ההוצאה - נותן לו היציאה,

ואם ההוצאה יתירה על השבח - נותן לו את השבח" (בבא קמא ק:).

ואיך מאי היא?

דתנן:

"מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטריו,

ואמר לו: "אם אין אני נותן לך מבאן ועד זמן פלוני תן לו שטריו".

הגיע זמן ולא נתן,

רבי יוסי אומר: יתן,

רבי יהודה אומר: לא יתן" (בבא בתרא קסח:).

אמאי?

דלמא: עד כאן לא קאמר רבי יהודה הך, אלא משום דאיכא שחרוריתא!

אי נמי "לצבוע לו אדום וצבעו שחור" - משום דקא מושגה!

והתנן:

"כל המשנה ידו על התחתונה" (בבא מציעא עו:).

ו"מי שפרע מקצת חובו" - נמי הוי אסמכתא, ושמעינן ליה לרבי יהודה דאמר לא קני!

מתני' של שנים. בית של זה והעלייה של זה שחלקו כך בנחלת אביהן: **אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות.** החומה והתקרה התחתונה המוטלין עליו לבנות והוא יבנה החומה מן התקרה ולמעלה ותקרה העליונה של גג: **בונה בית.** לבדו עד תקרה התחתונה: **עד שיתן לו יציאותיו.** ואח"כ יצא ממנו ויבנה עלייתו:

אמר רבי יהודה אף זה דר בתוך של חבירו. אם כן הוא אף בעל העלייה זו כשהוא חוזר מעותיו לזה שהוא דר בתוך שלו ואי נמי זה לא חסר דהא בלאו הכי לא הוי בני לה איהו צריך להעלות לו שכר דזה מיהא נהנה שאלולי בית זה אין לו מקום לדור שם וקסבר זה נהנה וזה לא חסר חיוב וצריך להעלות לו שכר ואי לא מיחזי כרבית:

אלא בונה וגומר את הכל. ומקרה את העלייה למעלה וכל הצריך לה:

ויושב בבית. התחתון דהוה ליה זה לא נהנה וזה לא חסר הוא לא נהנה שהרי עלייתו מוכנת לו לדור בה וזה לא חסר דבלאו הכי לא חזיא ליה דהא לא הוה בני לה:

גמ'

שיהנה מממון חבירו. שלא במתנה עד שתהא מדעתו ונוחה לו:

נותן לו דמי צמרו. צמר לבן כמו שמסר לו דקניה בשינוי ונתחייב מעות:

ר' יהודה אומר. אם כן תחייבו נמצא זה נהנה שזה הביאו לו מן השוק אלא מחזיר לו את הצמר כמות שהוא צבוע וידו על התחתונה:

אם השבח. שהשביח הצמר יתר על היציאה שהוציא צבע זה בסממנין ועצים ושכר טרחו כשאר שכיר יום:

נותן לו את היציאה. ולא מה שראוי בקבלנות דהוי טפי ואם ההוצאה וכו':

והשליש את שטריו. הפקידו ביד נאמן לפי שדאג הלוח שיחזור ויתבענו כל החוב:

ואמר לו. לזה לשליש:

אם אין אני נותן לו. את המותר מכאן עד יום פלוני:

תן לו שטריו. ויחזור ויתבע הכל: **ודלמא.** לא היא זה נהנה וזה לא חסר לא קאסר רבי יהודה אלא זה נהנה וזה חסר הוא דאסר ומתניתין זה נהנה וזה חסר הוא דאמר ליה בעל הבית קא משחרת לכותלאי שאתה בונה חדשים ויפיו וכל הדמים עלי ואתה משחרן בעשן לפני יציאתך:

דהוה ליה משנה. וקנסא קניס ליה אבל זה נהנה וזה לא חסר כגון לעיל (דף כד:): הדר בחצר חבירו בחצר דלא קיימא לאגרא והדר זה אפילו עביד למיגר דה"ל נהנה וזה אינו חסר אינו צריך להעלות לו שכר:

ושמעין ליה וכו'. הכא אשמעינן הכי:

9. קיז, ב

רפ"י

תחתון שבא לשנות. בבנין חומה שעליו מן היסוד עד התקרה: **בגויל שומעין לו.** אם היה מתחילה מאבני גזית ובא לשנותו כשנפלה ולבנות באבני גויל שומעין לו מפני שהוא מחזיק את הבנין שחומת גויל רחבה משל גזית טפח כדאמר בפרק קמא דבבא בתרא (דף ב.) בגויל זה נותן ג' טפחים וזה נותן שלשה טפחים ובגזית זה נותן טפחיים ומחצה וזה נותן טפחיים ומחצה והתם מפרש גויל אבנים דלא משפיין דמורשי דידהו מטפי בה טפח:

כפיסים. ארחי חצאי לבינים ורחבן טפח ומחצה ונותן אריח מכאן ואריח מכאן וטפח אבנים דקות וסיד ביניהם הוי עובי החומה ד' טפחים:

בלבינים. שלימות ואין עוביו של כותל אלא כמדת רוחבן והן שלשה טפחים כלל הדבר התחתון שמרחיב עובי הבנין ומחזיקו שומעין לו אם ממעט חיזוקו אין שומעין לו שהעליון טוענו למחר יפול והעליון שבא להכביד את המשא תחתון מעכב עליו וכל זמן שממעט כוודו שומעין לו:

ארוזים. בקורות של תקרה תחתונה קמירי וארוזים מתקיימין מן השקמין ומשאן כבד:

בא לשנות תחתון. משקמים לארוזים שומעין לו שמהנהו לעליון שמתקיים וחזק מקום מדרך רגליו מארוזים לשקמים אין שומעין לו מפני שהן נוחין להשבר:

להרבות בחלונות. ממעט חוזק הבנין והעליון מעכב עליו:

להגביה. חלל הבית אין שומעין לו שמטריח את העליון לעלות ועוד שהנמוך חזק מן הגבוה:

עליון שבא לשנות וכו'. טעמא דכולהו שומעין לו מפני שממעט כובד המשא והיכא דמוסיף על כוודו תחתון מעכב עליו שהתחתון אינו חושש אם תפול החומה שמן התקרה ולמעלה:

אמר רב אחא בר אדא משמיה דעולא: תחתון, הבא לשנות בגויל - שומעין לו

בגזית - אין שומעין לו

בקפיסין - שומעין לו,

בלבנים - אין שומעין לו.

לסקב בארוזים - שומעין לו,

בשקמים - אין שומעין לו.

למעט בחלונות - שומעין לו

להרבות בחלונות - אין שומעין לו.

להגביה - אין שומעין לו.

למעט - שומעין לו.

עליון שבא לשנות בגזית - שומעין לו.

בגויל - אין שומעין לו.

בקפיסין - אין שומעין לו

בלבנים שומעין לו.

בארוזים - אין שומעין לו,

בשקמה - שומעין לו.

לרבות בחלונות - שומעין לו.

למעט בחלונות - אין שומעין לו.

להגביה - אין שומעין לו,

למעט - שומעין לו.

10. קיז, ב

רש"י

אין לו לא לזה ולא לזה. לבנות שעניים הם ובעל הקרקע רוצה למכור הקרקע: **מאי**. אית ליה לבעל העלייה בקרקע או לא דדיינא הוא אב בית דין היה כדאמרינן בהוריות בפרק בתרא (דף יג): **כמה מפסיד שליש**. ימי קיומה היא ממהרת ליפול מחמת משא העלייה:

אין לו לזה, ולא לזה - מאי?

³⁵⁷תניא:

"רבי נתן אומר:

תחתון - נוטל שני חלקים,

והעליון - שליש.

ואחרים אומרים:

תחתון - נוטל שלשה חלקים,

והעליון - נוטל רביע."

אמר רבה:

נקוט דרבי נתן בידה,

דדיינא הוא ונחית לעומקא דדינא.

קא סבר: כמה מפסיד עלייה בבית? תילתא,

אית ליה תילתא.

³⁵⁷ במהדורת הדפוס מובא: (תניא: "אין לו לא לזה ולא לזה - אין לו לבעל עלייה בקרקע בלום").

11. קיז, ב - קיח, א

כ"י

משנה

וכן בית הבד שהוא בנוי בסלע וגינה אחת על גביו, ונפחת,
הרי בעל הגינה יורד וזרע למטה עד שיעשה לבית בדו כיפין.

הנותל והאילו שנפלו לרשות הרבים והזיקו - פטור מלשלם.
נתנו לו זמן לקוש את האילו,
לסתור את הנותל ונפלו,
בתוך הזמן - פטור,
לאחר הזמן - חייב.

מי שהיה נותלו סמוך לגינת חבירו ונפל,
ואמר לו: פנה אבניך,

ואמר לו: ^הגיעוף - אין שומעין לו.

משקבל עליו, ואמר לו: הילך את יציאותיך, ואני אטול את שלי - אין שומעין לו.

השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש,
אמר לו: תן לי שכרי.

ואמר לו: טול מה שעשית בשכרך - אין שומעין לו.

משקבל עליו, ואמר לו: הילך שכרך ואני אטול את שלי - אין שומעין לו.

גמרא

"נפחתה" -

רב אמר: ברובה,

ושמואל אמר: בארבעה.

"רב אמר: ברובה" - אבל בארבעה - אדם זרע חציו למטה וחציו למעלה.
"ושמואל אמר: בארבעה" - אין אדם זרע חציו למטה וחציו למעלה.

וצריךא.

דאי אשמועינן דירה - בהא קאמר שמואל משום דלא עבידי אינשי דדיירי פורתא הכא ופורתא הכא,
אבל לענין זריעה עבידי אינשי דזרעי הכא פורתא והכא פורתא.

אימא מודה ליה לרב.

ואי איתמר בהך - בהך קאמר רב, אבל בהא אימא מודה ליה לשמואל,
צריךא.

מתני'

בית הבד. בית לעצור זיתים
וגינה אחת על גבו שחקק אדם
בסלע תחתיה כגון כיפה והיה
גינתו למעלה ובית בדו מלמטה
וכשמת נטלו בניו זה בית הבד
וזה גינה ונפחת גגו של בית הבד
שהוא מקום זריעתו של העליון:
כיפין. ארקוולטיו העליון יתן
עליו עפר ויזרע:

פטור. מלשלם דמאי הוה ליה
למיעבד אנוס הוא נתנו לו זמן
שראוהו בית דין שהיה נוטה
ואמרו לו סתור:

ונפל. לתוך גינתו של חבירו:

הגיעוף. הם שלך ופנה אותן
לעצמך:

אין שומעין לו. אם אין זה רוצה
אין קונה לו דבר הפקר או
מתנה:

בתבן ובקש. ללקט לו משלו או
מן הפקר:

טול מה שעשית. כל מה
שלקטת יחא שלך:

אין שומעין לו. אע"ג דבכל
דוכתי אית ליה שוה כסף ככסף
הכא גבי פועל בל תלין שכרו
כתיב (ויקרא יט) מאי דאתני
בהדיה משמע:

12. קיח, א

רש"י

"נַתְּנוּ לוֹ זְמַן לְקוֹץ אֶת הָאֵילָן,
לְסִתּוֹר אֶת הַבּוֹתֵל וְנִפְלוּ,
בְּתוֹךְ הַזְּמַן - פְּטוּר,
לְאַחַר הַזְּמַן - חַיִּיב."

וְכַמָּה זְמַן בֵּית דִּין?

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
שְׁלֹשִׁים יוֹם.

גמ'
דלית ליה אגרא גביה. וזה אינו
חפץ במתנתו והוא מזיקו שמנעו
מזריעתו:
אבל סיפא דאית ליה אגרא
גביה. וזה בא לכופו על שכרו
והוא אומר לו טול זה בפרעון
אימא כו':
ממרי רשותיך. מבעל חובך:
פארי אפרע. אפיי נותן לך סובין
קבלם:
משום דאית ליה אגרא גביה.
משקיבל עליה קנייה באגריה:
צריכא. דאין שומעין לו דקנייה
ליה חצרו:

"מִי שֶׁהָיָה כּוֹתֵלוֹ סְמוּךְ לְגֵינֵת חֲבִירוֹ וְנִפְּלָה,
וְאָמַר לוֹ: פִּנָּה אֲבָנֶיךָ,
וְאָמַר לוֹ: הִגִּיעוּדָה - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.
מִשְׁקַבֵּל עָלָיו, אָמַר לוֹ: הִילֵךְ אֶת יְצִיאוֹתֶיךָ, וְאֲנִי אֶטוֹל אֶת שְׁלִי - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ."

הא מדקתני סיפא: "הילך יציאותיך", מכלל דפניניהו עסקינן.
טעמא "דפניניהו",
הא לא פניניהו - לא.

אמאי? ותקנה ליה שדהו!
דאמר רבי יוסי ברבי חנינא:
חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו!

הני מילי היכא דקא מיפניין לאקנויי ליה.
אבל הכא אישתמוטי הוא דקא מישתמיט ליה.

"השוכר לעשות עמו בתבן ובקש,
אמר לו: תן לי שכרי.
ואמר לו: טול מה שעשית בשכרך - אין שומעין לו.
משקבל עליו, ואמר לו: הילך שכרך ואני אטול את שלי - אין שומעין לו."

וצריכא.
דאי אשמועינן להך קמי יתא, דכי קאמר ליה: "הגיעודך" אין שומעין לו, משום דלית ליה אגרא גביה,
אבל הכא, דאית ליה אגרא גביה, אימא שומעים לו, דאמרי אינשי: ממרי רשותיך פארי אפרע.
ואי אשמועינן, הכא שמשקבל עליו אין שומעין לו, משום דאית ליה אגרא גביה,
אבל הכא דלית ליה אגרא גביה, אימא שומעין לו,
צריכא.

13. קיח, א

רפ"י

והתניא שומעין לו. לאומר
לפועל טול מה שעשית בשכרך:
בשל חבירו. שהיתה מלאכת
חבירו שומעין לו:

בשל הפקר. שומעין לו דא"ל
קני ביה את דלדידיה לא קני
ליה ר"נ לטעמיה דאמר לעיל
(דף י.). המגביה מציאה לחבירו
לא קנה חבירו נמצא שאין
פעולתו עליו ואין כאן כל תלין
ולא דמי לשל חבירו דהתם
ליכא למימר זכי ביה את וכי לא
א"ל שכרך על בעל הבית על
כרחו שכרו עליו אבל הכא לא:

איתיביה רבא לרב נחמן. למימר
דפועל לאו בכלל המגביה
מציאה לחבירו הוא אלא כיד
בעה"ב הוא וקנייה בעה"ב
בהגבהה דפועל אפילו אמר לו
עשה עמי מלאכה סתם וכל שכן
הכא דשכרו ללקט מציאות
ממש:

כאן בהגבהה כאן בהבטה.
ואידי ואידי בשל הפקר מתני
כששכרו ללקט תבן וקש
בהגבהה דפועל ועל כרחו שכרו
עליו וברייתא כששכרו למלאכת
הבטה כגון לשמור או להשליך
מעלייה לארץ דליכא הגבהה
דא"ל אכתי לא זכאי ביה אנא
זיל את זכי בה:

[ואמר לו: טול מה שעשית בשכרך - אין שומעין לו].

והתניא:

"שומעין לו!"

אמר רב נחמן:

לא קשיא:

כאן - בשלו,

כאן - בשל חבירו.

אמר ליה רבא לרב נחמן:

"בשלו" - מאי טעמא? דאמר ליה: אגרא עלך,

בשל חבירו נמי שכרו עליו.

דתניא:

"השוכר את הפועל לעשות בשלו, והראהו בשל חבירו - נתן לו שכרו משלם,

וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שהנה אותו!"

אלא, אמר רב נחמן:

לא קשיא:

כאן - בשלו,

כאן - בשל הפקר.

איתיביה רבא לרב נחמן:

"מציאת פועל לעצמו,

אימתי?

בזמן שאמר לו בעל הבית: **"נבש עמי היום,"**

או **"עודר עמי היום,"**

אבל אם אמר לו: עשה עמי מלאכה היום - מציאתו לבעל הבית!"

אלא אמר רב נחמן:

לא קשיא:

כאן - בהגבהה,

כאן - בהבטה.

14. קיח, א-ב

רש"י

תנאי היא. אי קניא אי לא: **שומרי ספיחים.** של שעורין לצורך מנחת העומר או של חטין לצורך שתי הלחם: **אתה אומר אינן באין משל צבור.** אם נשמע לך לא יביאו עומר ושתי הלחם משל צבור אלא משל יחיד זה שקנה מן ההפקר בשמירתו דסבירא להו הבטה קניא בהפקר הואיל ודבר טורח הוא ודעתו לכך על ידו נשמר: **ומה אתה אומר אין באין וכו'.** הא איהו סבר דלא קניא: **מדבריך.** שאתה אומר לשמרו בחנם: **לדברינו.** שאנו אומרים הבטה בהפקר קני אין וכו': **אמר רבא.** גרסינן הכא ולעיל אמר רבה: **דכ"ע הבטה בהפקר קני.** וטעמא דר' יוסי דקסבר מסרה זה לצבור ונמצאו באין משל צבור: **ורבנן.** חיישי שמא לא יהא בלבו למסור יפה יפה בלב שלם דנוח לו שיקרבו משלו: **מדבריך.** שאתה אומר ישמרו חנם: **לדברינו.** שאנו חוששין שמא לא ימסרם יפה יפה אין עומר ושתי הלחם וכו': **בחוששין לבעלי זרועות.** שאם לא נוציא עליהן קול שהן של הקדש יש בעלי זרועות שלוקחין אותם בחזקה ולעצמן: **ומה אתה אומר.** אינן באין משל צבור הא אמרן דלא קני: **הכי קאמרי ליה מדבריך.** דקאמרת ישמרו חנם: **לדברינו.** דסבירא לן דתקינן רבנן ארבעה זוזי מן התרומה לשומרי ספיחים וזה מוחל עליהן ונמצאו לו בתרומה ארבעה זוזים שאין לצבור חלק בהם ואם קונין מהן תמידין ומוספין ושאר קרבנות צבור אין תמידין באין משל צבור:

אמר רבה:
הבטה בהפקר תנאי היא היא.
דתנן:
"שומרי ספיחי שביעית - נוטלין שכרן מתרומת הלשכה.
רבי יוסי אומר:
הרוצה מתנדב הוא, ושומר חנם.
אמר לו: אתה אומר כן?
אין באין משל צבור" (שקלים ד, א).
מאי לאו בהא קמיפלגי:
דתנא קמא סבר הבטה בהפקר - קני, ואי יהיבי ליה אגרא - אין, ואי לא - לא.

ורבי יוסי סבר: הבטה בהפקר - לא קני, וכי אזלי צבור ומייתי השתא הוא דקא זכי ביה. ומה "אתה אומר"? הכי קאמרי ליה: מדבריך לדברינו, אין עומר ושתי לחם באין משל צבור.

אמר רבא:
לא, דכולי עלמא - הבטה בהפקר קני, והכא: חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה קמיפלגי. דרבנן סברי: יהבינן ליה אגרא, ואי לא - חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה. רבי יוסי סבר: לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה. ומה: "אתה אומר"? הכי קאמרי ליה: מדבריך, לדברינו, דחיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה, אין עומר ושתי לחם באין משל צבור.

איכא דאמרי:

רבא אמר:
דכולי עלמא הבטה בהפקר - לא קני, והכא - חיישינן לבעלי זרועות קמיפלגי. דתנא קמא סבר: דתקינן רבנן למיתב ליה ארבע זוזי, כי היכי דלישמעי בעלי זרועות וליפרשו מינייהו. ורבי יוסי סבר: לא תקינן.

ומה "אתה אומר"? **קיח, ב** הכי קאמרי ליה: מדבריך, לדברינו, אין באין משל צבור.

וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן:
חוששין לבעלי זרועות איכא בנייהו.

15. קית, ב

רפ"י

מתני'

המוציא מוציא והמזבל מזבל.
כלומר אינו רשאי להשהותו שם
אלא זה מוציאו מן הרפת
לרה"ר והנושאו יהא מזומן
לישאנו לשדה ולגנה לזבל:

אין שורין טיט. מקומות יש
ששורין אותו ימים רבים צבור
במקום אחד:

ואין לובנים לבנים. לפי
שמשהה אותן לייבשן ששוטח
הטיט בקרקע חלקה כעובי
הלבנים וחורץ בו חריצות שתי
וערב כמדת הלבנים ומניחן שם
עד שיבשו:

והובלין טיט. לתת מיד בבנין:
והבונה בונה. מקבל מיד המביא
ובונה:

מתקן. מזמן ברשות הרבים
ואינו חייב בנזקין:

גמ'

וצוברו כל שלשים יום.
משלשים לשלשים חוזר וצוברו
כדי שיהא נישף יפה:

מודה רבי יהודה וכו'. ומתני'
נמי עצה טובה קאמר שלא
יתחייב בנזקו:

בנר חנוכה פטור. גבי הניח חנוני
נרו מבחוץ ועבר גמול טעון פשתן
ודלקה בנר והדליק את הבירה
בבי"ק (דף סב.):

מאי לאו ברשות ב"ד. אלמא כל
מידי דיהבו ליה רבנן רשותא
אם הזיק פטור:

כל אלו שאמרו וכו'. כל אותן
נזקין שנתנו חכמים עליהם
רשות ואמרו מותרין לקלקל
ברה"ר ולהשליכן לשם כגון
הוצאת זבלים לרבי יהודה וכגון
פותרין ביבותיהם וגורפין
מערותיהן בימות הגשמים
דברשות קא עבדי בב"ק (דף ו.):

משנה

המוציא זבל לרשות הרבים,

המוציא מוציא,

והמזבל מזבל.

אין שורין טיט ברשות הרבים,

ואין לובנים לבנים.

אבל גובלין טיט ברשות הרבים, אבל לא לבנים.

הבונה ברשות הרבים,

המביא אבנים מביא,

והבונה בונה.

ואם הזיק - משלם מה שהזיק.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום.

גמרא

לימא מתניתין דלא כרבי יהודה?

דתניא:

"רבי יהודה אומר:

בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרשות הרבים וצוברו כל שלשים יום,

כדי שיהא נישוף ברגלי אדם, וברגלי בהמה,

שעל מנת בו הנחיל יהושע לישראל את הארץ".

אפילו תימא רבי יהודה,

מודה רבי יהודה שאם הזיק חייב לשלם.

והתנין:

"מודה רבי יהודה בנר חנוכה שהוא פטור,

מפני שהוא עושה ברשות" (בבא קמא סב.).

מאי לאו רשות בית דין.

לא, רשות דמצוה.

והתניא:

"כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים,

אם הזיק חייב לשלם,

ורבי יהודה פוטר!"

אלא מחזורתא,

מתניתין דלא כרבי יהודה.

16. קיח, ב

רש"י

אף מתקן הוא. וקאי אתנא קמא דאמר אם הזיק משלם וקאמר ליה איהו אף בשלשים יום קודם לכן מתקן ופטור: **היה מעמידו בעלייה**. משנה היא בב"ב בלא יחפור לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אא"כ יש על גביו חלל גובה ד' אמות מפי התנור לעלייה: **היה מעמידו בעלייה**. עד שיהא תחתיו עובי מעזיבה שלשה טפחים: **ובכירה**. שאין היסק שבה גדול: **טפח**. מעזיבה יהא תחתיה: **ואם הזיק**. שדלק הבית והדליק את סביביו:

אמר אביי:

רבי יהודה,

ורבן שמעון בן גמליאל,

ורבי שמעון,

כולהו סבירא להו: כל מקום שנתנו לו חכמים רשות והזיק - פטור.

רבי יהודה - הא דאמרן.

רבן שמעון בן גמליאל - דתנן:

"דבן שמעון בן גמליאל אומר:**אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום"**.

רבי שמעון - דתנן:

"היה מעמידו בעלייה - צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים,**ובכירה - טפח.****ואם הזיק - משלם מה שהזיק.****רבי שמעון אומר:****לא אמרו כל השעורים הללו אלא שאם הזיק - פטור מלשלם"** (בבא בתרא כ:).

17. קית, ב

כ"ז

חצב. החוצב אבן מן ההר לעקרה מחיבורה:

סתת. הוא המרבעה ומחליקה: **חמר.** נושאה מן ההר שסיתתה הסתת שם ומוסרה לכתף המושיטה לבנאי העומד על מעמד החומה העשוי להילוך האומנין:

אדריכל. הוא אבי האומנין שהוא מדקדק בהנחת האבן לצדדה על מושבה שווה שלא תמיש ולא תטה ולא תהא בולטת חוץ לדימוס:

חייב. זה שהיא בידו חייב בנזקה אם תפול מידו ותזיק את אחרים או תשבר היא הוא חייב לשלם ואף על גב דמוקמינן להא לקמן בקבלנות וכולן שותפין במלאכה אין חייב אלא מי שהיתה מסורה לו דכיון דכחו הוא הנזק מוטל עליו כל היכא דמיתרמי דתנן אדם מועד לעולם שוגג ומזיד אונס ורצון דנפקא לן בב"ק (דף כו:): פצע תחת פצע לחייב על השוגג כמזיד ואונס כרצון:

כולן. אלו שהיו שותפין במלאכה אחת ומשהניחו אבן על הדימוס היא שורת הבנין נפלה והזיקה הואיל ולא כחו דאדריכל הוא שלאחר שהניחה נפלה וליכא לחיוביה משום גירי דיליה כולן חייבין יחד שכולן שותפין בדבר ועליהן המלאכה לעשות וקיבלו אחריות הנזק יחד:

והתניא האחרון חייב. אדריכל שהניחה:

בשכירות. האחרון חייב:

בקבלנות. כולן חייבין היכא דלא נפלה מיד אחד מהן ועל כולן לשמור שתהא מיושבת יפה:

תנו רבנן:

"החצב שמשור לסתת - הסתת חייב.

הסתת שמשור לחמר - החמר חייב.

החמר שמשור לפתף - הפתף חייב.

הפתף שמשור לבנאי - הבנאי חייב.

הבנאי שמשור לאדריכל - אדריכל חייב.

ואם הניח אבן על הדימוס והזיקה - כולן חייבין לשלם."

והתניא:

"אחרון - חייב,

וכולן - פטורים!"

לא קשיא:

כאן - בשכירות,

כאן - בקבלנות.

18. קיח, ב - קיט, א

רס"י

משנה

שתי גנות זו על גב זו,

והירק ביניהם,

רבי מאיר אומר:

של העליון,

רבי יהודה אומר:

של התחתון.

אמר רבי מאיר:

אם ירצה העליון וליקח את עפרו - אין כאן ירק.

אמר רבי יהודה:

אם ירצה התחתון למלאות את גנתו - אין כאן ירק.

אמר רבי מאיר:

מאחר ששניהן יכולים למחות זה על זה, רואים מהיכן ירק זה חי.

אמר רבי שמעון:

כל שהעליון יכול לפשוט את ידו וליטול - הרי הוא שלו,

והשאר של תחתון.

גמרא

אמר רבא:

בעיקרו, כולי עלמא לא פליגי דעליון הוי.

כי פליגי בנופו.

רבי מאיר סבר: שדי נופו בתר עיקרו,

ורבי יהודה סבר: לא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו.

ואודא לטעמייהו,

דתניא:

"היוצא מן הגזע ומן השרשין - הרי אלו של בעל הקרקע,

דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

מן הגזע - של בעל האילן,

ומן השרשין - של בעל הקרקע."

קיט, א

ותנן נמי גבי ערלה כי האי גוונא:

"אילן היוצא מן הגזע ומן השרשין - חייב בערלה,

דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

מן הגזע - פטור.

מן השרשין - חייב.

וצריכי.

דאי אשמועינן קמיינתא: בהא קאמר רבי יהודה משום דממונא,

אבל גבי ערלה דאיסורא - אימא מודי ליה לרבי מאיר.

ואי איתמר בהא - בהא קאמר רבי מאיר, אבל בההיא - אימא מודי ליה לרבי יהודה,

צריכי.

מתני'

שתי גנות זו על גב זו. סמוכות זו לזו האחת קרקעיתה גבוהה ושאיצלה קרקעיתה נמוך:

והירק ביניהם. בזקיפת הגובה שזו גבוהה מזו יש שומים או בצלים:

של עליון. שהרי עפרו הוא ומשלו הוא יונק:

של תחתון. שעל אורו הוא מונח:

למלאות גנתו עפר. משהו קרקעו לעליונה:

אמר ר"מ מאחר ששניהן הן יכולין למחות זה על זה. שלא יהא ירק זה כאן עליון ליטול עפרו והתחתון למלאות גנתו:

רואין מהיכן ירק זה חי. ממקום שהוא יונק וגדל לו ינתן:

כל שעליון יכול לפשוט ידו וליטול הרי אלו שלו. כדאמר ר"מ הואיל ומעפרו היא חייה:

והשאר של תחתון. ועליון הוא גופיה אפקורי מפקר להו לגביה שגנאי הוא לו ליטול רשות ליכנס לתוך של חברו וללקוט:

גמ'

בעיקרו. שרשי הירק:

בנופו. לפי שהן תלוין באוירו של תחתון פליגי בהו:

אילן היוצא מן הגזע וכו'.

בלוקח אילן אחד בתוך של חברו דקיי"ל בבבא בתרא (דף פא.) דדברי הכל לא קנה קרקע ואילן קטן היוצא (מן הגזע או) מן השרשין לית דינא ולית דינא דקרקע גמורה היא ומן הגזע נמי רבי מאיר סבר שדי נופו בתר עיקרו והתם מפרש מאי גזע ומאי שרשין גזע כל שרואה פני חמה שרשין שאין רואין פני חמה ואע"ג דשבח נוף העליון לבעל האילן כדקתני התם הגדילו לא ישפה התם הוא דאדעתא דהכי נחת שכל זמן שיהא ראויין לעשות פרי יהא בקרקע וישא ענף ופירי אבל אילן אחר העולה מן הגזע אילנא אחרינא הוא:

חייב בערלה. גרסי לר"מ דאילן הוא לעצמו דגזע הסמוך לקרקע בתוך שלשה כקרקע הוא ואף על גב דלא מארעא ממש יניק שדי נופו בתר עיקרו:

רש"י

מגיע לעיקרו ואינו מגיע לנופו.
כגון שנוטה נופו למטה:
קמיה דשבור מלכא. לי נראה
שבור מלכא ממש ומלך פרס
היה ובקי בדינים ואמרוה להא
דר"ש דמתני' קמיה וקלסה
ואמר אפריון נמטייה לר"ש
יקבל חן מאתנו על דבר זה ואית
דאמרי שבור מלכא שמואל
דבכמה דוכתי קרי ליה הכי ואין
מיושב בה דמאי אמרוה אי להא
דר"ש דמתני' אטו שמואל לא
הוה ידע לה למתני' ואי להא
דאפריס ספרא אטו אי לא אמר
ריש לקיש הלכה כר"ש שמואל
מי לא קים בדיני למיקלסיה
לר"ש עד דשמע משמיה דריש
לקיש דהלכתא כוותיה אפריון.
חן שלנו:

19. קיח, ב - קיט, א

"אמר רבי שמעון: כל שהעליון יכול לפשוט את ידו וליתול - הרי הוא שלו,
והשאר של תחתון.

אמרי רבי רבי ינאי:
ובלבד שלא יאנס.

בעי רב ענן ואיתימא רבי ירמיה:
מגיע לנופו ואין מגיע לעיקרו,
מגיע לעיקרו ואין מגיע לנופו - מאי?

תיקו.

אמר אפריס ספרא תלמידו של ריש לקיש משום ריש לקיש:
הלכה כרבי שמעון.

אמרוה קמיה דשבור מלכא,
אמר להו: אפריון נמטייה לרבי שמעון.

הדרן עלך הבית והעליה
וסליקא לה מסכת בבא מציעא